

CENTRALE VEILIGHEIDSDIENST

No.43789.

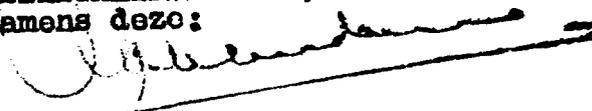
Bijlagen: 1.

Onderwerp: Overzicht No.7.

**'s-Gravenhage, 18 Augustus 1948.
Javastraat 68.**

Hierbij heb ik de eer U een exemplaar aan te bieden van
Overzicht No.7 van mijn Dienst, afgesloten per 5 Augustus 1948.

**HET HOOFD VAN DE CENTRALE
VEILIGHEIDSDIENST,
Namens deze:**

J.G. Crabbendam.

AAN: Alle Politieverbindingen.

CENTRALE VEILIGHEIDSDIENST.

Overzicht No.7.

1948.

I N H O U D.

I.	Reacties op de Kamerverkiezingen van 7 Juli 1948	blz. 1
II.	Critiek en zelfcritiek der C.P.N.	blz. 5
III.	De C.P.N. en het geval Tito	blz.10
IV.	Organisatie van Progressieve Studerende Jeugd (O.P.S.J.)	blz.14
V.	De vereniging "Vrij Spanje" en de communisten	blz.17
VI.	Nationaal Congres van Werkende Jeugd	blz.19
VII.	Nederlandse Vrouwen Beweging (N.V.B.)	blz.22
VIII.	Eenheids Vak Centrale	blz.23
IX.	Indonesië	blz.27
X.	Overzicht der stakingen in Juli 1948	blz.29

I. REACTIES OP DE KAMERVERKIEZINGEN VAN 7 JULI 1948.

De reacties op de resultaten der jongste Kamerverkiezingen geven aanleiding tot opmerkingen t.a.v. sommige groeperingen. Voor het cijfermateriaal wordt ten deze verwezen naar het "Overzicht verkiezingen" (No.41421).

Het op de C.P.N. uitgebrachte aantal stemmen liep bij vergelijking met de Tweede Kamer-verkiezingen van 17-5-'46 en 7-7-'48 terug van 502.963 tot 381.206 (resp. van 10.56% tot 7.73%); dit is een verlies van 121.757 stemmen (2.83%).

"De 382.000 stemmen, die onze partij behaald heeft, hebben in de huidige tijd ongetwijfeld een grotere waarde dan voorheen", aldus een zinsnede uit de rede van Paul de GROOT, gehouden voor het P.B. der C.P.N. (Waarheid, 13-7-1948). Hier werd de vertroosting van de kwaliteit geplaatst tegenover het verdriet over de (verminderde) kwantiteit.

Door de anti-communistische campagne heeft men, volgens de algemeen partijsecretaris, gepoogd, de C.P.N. buiten de gemeenschap te plaatsen. "Men heeft haar daardoor een zeker stemmenverlies bezorgd, doch terzelfdertijd hebben zich 382.000 kiezers en kiezeressen voor een onverzoenlijke oppositie, niet alleen tegen de regeringspolitiek, maar ook tegen het gehele huidige stelsel uitgesproken. Onze partij zal haar houding in de Tweede en Eerste Kamer in diezelfde geest bepalen".

Deze aankondiging van "onverzoenlijke oppositie" klonk tevens in de Tweede Kamer door, nadat aldaar zojuist in tweede instantie het besluit was genomen om de communisten voortaan uit de Commissie van buitenlandse zaken te weren, waarbij de daad onmiddellijk bij het woord werd gevoegd. Gerben WAGENAAR, de fractie-voorzitter, waarschuwde naar aanleiding daarvan, dat de C.P.N.-afgevaardigden dientengevolge erg lastig zouden worden, omdat zij thans gedwongen werden de noodzakelijke kennis van bepaalde feiten langs andere dan de normale weg te vergaren.

De critiek en zelfcritiek, welke enkele weken later in een "Open Brief van het P.B. der C.P.N. aan de besturen, leden en vrienden der Partij" luide doorklonken, zijn in de Groot's toespraak reeds ruimschoots voorhanden. Karakteristiek voor die gezindheid is stellig deze passage:

"Onze kiezers", zo constateerde Paul de Groot op 10 Juli j.l. in de kring van het P.B. der C.P.N., "hebben een grote dienst aan de vrede bewezen. Maar dit neemt niet weg, dat wij meer hadden moeten behouden van hen, die reeds eenmaal op onze partij hebben gestemd en nieuwe aanwinst onder de werkende bevolking hadden kunnen bereiken. Waarom konden wij hen niet vasthouden? Waarom hebben wij zo weinig van de alom bestaande ontevredenheid met de regeringspolitiek in bewuste strijd kunnen omzetten? De voornaamste oorzaak ligt niet in onze verkiezings-campagne, hoe zwak die in menig opzicht ook was, doch op twee gebieden. Op de eerste plaats in de verwaarlozing van het werk voor de dagelijkse belangen van de arbeiders, middenstanders en plattelandsbevolking. Dit werk is de bron van alle politiek, de granieten grondslag van onze massa-invloed. Sinds de bevrijding is onze partij op dit punt te kort geschoten, in het bijzonder op het gebied van de vakbeweging.

Wij zullen onze houding in deze radicaal moeten herzien. Alle krachten van onze partij zullen op de dagelijkse behartiging van de belangen van de arbeiders, in 't bijzonder in de vakbeweging moeten worden gericht".

Onmiddellijk na de verkiezingsdag poogde de C.P.N.-leiding het effect van haar nederlaag nog te verdoezelen. Enkele dagen later werd met die struisvogeltactiek gebroken en de teruggang werd nu ronduit geconstateerd. Wel ging deze plotseling veranderde houding gepaard met een critische en zelfcritische terugblik op het partijwerk van de laatste maanden.

Daarop aansluitend volgde een aanwijzing van punten, waarop de tactiek en de activiteit van de C.P.N. dienden te worden gewijzigd. De communisten moesten uit de verkiezings-nederlaag goede lering trekken.

De verliezen werden dus erkend, al werden de politieke gebeurtenissen in Oost-Europa en andere internationale gebeurtenissen (Tsjecho-Slowakije, Italië, Finland en als sluitsteen Joegoslavië) aangewezen als factoren, welke de C.P.N. danig parten hadden gespeeld. De propaganda vóór de verkiezingsdag had het politiek gebeuren in O. en Z.O.-Europa echter juist aangehaald als bewijs van de niet te stuiten opmars van het internationale communisme.

Als verdere reactie op de verkiezings-nederlaag der C.P.N. zijn thans nieuwe wegen aangegeven, waarlangs de partij haar roeping meent te kunnen vervullen.

Daaromtrent geeft de eerder genoemde "Open Brief" een aantal adviezen. Het Partijbestuur stelt zich o.m. tot taak:

- a) Een nieuwe campagne te beginnen voor de uitbreiding van het lezerstal van "De Waarheid" door activering en opvoering van het stelselmatige werk der Waarheid Werf-Brigades. De uitbreiding en verbetering van "De Waarheid" is in grote mate verbonden met de opbouw van onze eigen drukkerij. Deze opbouw is echter belangrijk vertraagd, niet alleen door de buitengewone moeilijke omstandigheden waaronder, zonder enige medewerking der autoriteiten, thans gebouwd moet worden, doch bovenal door gebrek aan geldmiddelen. Daarom roept het Partijbestuur de leden en vrienden der partij op om de derde Obligatie-lening tot een bedrag van 300.000 gulden, die door "De Waarheid" zal worden uitgeschreven, met alle kracht ter hand te nemen, teneinde van 1 September tot 1 Januari a.s. de benodigde gelden voor de voltooiing der drukkerij bijeen te brengen.
- b) Een reeks brochures samen te stellen, waarin de voornaamste theoretische vraagstukken van het communisme op eenvoudige wijze uiteengezet worden. September aanstaande moet met de uitgave op grote schaal van deze brochures begonnen worden. Het lezen en bestuderen van deze brochures en de klassieke werken van het Marxisme-Leninisme moet door de partij worden georganiseerd, zowel in eigen kring als daar buiten, door het vormen van scholingsclubs, discussieclubs en bijeenkomsten, en door het leiding geven aan de individuele studie. Verbetering en massale verspreiding van het tijdschrift "Politiek en Cultuur".
- c) Het werk onder de kleine boeren en tuinders te versterken en te verbeteren.

- d) Het werk onder de kleine middenstand te versterken en te verbeteren.
- e) Een reeks maatregelen te treffen ter verbetering van de organisatie der partij; het effectiever organiseren van het werk der partijleiding en het verhogen van het ideologische en theoretische peil van het partijbestuur; het versterken van de districtsleidingen en afdelingsbesturen en het inspannen van alle krachten der partij tot de scholing van kader en leden, alsmede het verhogen van het politiek peil en de qualificatie van de besturen.

Deze taken, in vereniging met de drie voornaamste doelstellingen, vermeld in de Open Brief (zie daarvoor onder het hoofdstuk "Critiek en zelfcritiek der C.P.N." van dit Overzicht) geven een vrij scherp inzicht in de huidige moeilijkheden van de communisten in Nederland. De algemeen partijsecretaris de Groot gaf de E.V.C. met zijn critiek op het falen van de vakbeweging een zeer bittere pil te slikken.

Het wordt duidelijker dan tevoren, dat de C.P.N. niet recht weet, wat zij met de Eenheids Vak Centrale moet aanvangen.

Als reactie op het verminderen van eigen kiezersaanhang is deze klacht van het C.P.N.-partijbestuur nog van belang. Het zegt: "Ongetwijfeld zijn talrijke kiezers, die in 1946 op de C.P.N. gestemd hadden, ook bij de P.v.d.A. terecht gekomen. Maar hierbij moet in aanmerking genomen worden, dat de P.v.d.A. de hulp had van de trotskistische groepen (Vlam-groep e.a.), welke een aantal aanhangers der voor-oorlogse R.S.A.P., die in 1946 op de C.P.N. gestemd hadden, thans bewogen hebben de P.v.d.A. te steunen. De stelselmatige scheuring van de arbeidersklasse, die door de Vorrink-groep en haar trotskistische helpers bedreven wordt, in dienst van het Amerikaanse imperialisme, heeft de Christelijke en liberale partijen versterkt en de P.v.d.A. zelve verlies opgeleverd".

Nog is aangekondigd, dat in de zitting van het P.B. der C.P.N. werd besloten Paul de GROOT van zijn functie als hoofdredacteur van "De Waarheid" vrij te maken wegens de komende omvangrijke taken van de partij. De benoeming was indertijd als tijdelijk bedoeld. De plv.hoofdredacteur F.SCHOONENBERG is benoemd tot opvolger in de functie van hoofdredacteur.

De gemeenten Amsterdam, Rotterdam, Den Haag, Haarlem, Groningen en Utrecht, welke tezamen ongeveer een kwart van de totaal uitgebrachte stemmen opbrachten, leverden meer dan de helft van het totaal aantal op de C.P.N. uitgebrachte stemmen n.l. in 1948 ruim 203.365 tegen 262.703 stemmen bij de Tweede Kamer-verkiezingen van 1946.

Opvallender dan de terugval der communisten in Amsterdam (in 1946 totaal 129.189; in 1948 totaal 111.528, dus bijna 18.000 stemmen minder), was het stemmenverlies in Rotterdam (in 1946 totaal 62.137; in 1948 totaal 41.531, dus ruim 20.000 stemmen minder). In Den Haag was het verlies nog gevoeliger dan in de Maasstad n.l. ruim 12.000 op een totaal van 36.721 in 1946. In 1948 vergaarde de C.P.N. in Den Haag slechts 24.931 stemmen.

De zes vermelde gemeenten, tezamen met Zaandam, Hilversum, Leiden, Haarlem en Dordrecht, brachten bij de Tweede Kamer-verkiezingen van 1946 31,3% van het landelijke totaal der uitgebrachte stemmen op, tegen 30,85% in 1948.

Voor de C.P.N. brachten die elf gemeenten, berekend naar het totaal der C.P.N.-stemmen in 1946 en 1948 resp. 57.85 en 58.51% op.

Van de 57 gemeenten, waarin bij minstens één der verkiezingen (resp. in 1946 voor de Tweede Kamer, Prov. Staten en Gemeenteraden, en in 1948 voor de Tweede Kamer) meer dan één vijfde deel der geldige stemmen op de C.P.N. werd uitgebracht, komen er, gerangschikt naar de provinciën, resp. in Friesland 2, Groningen 14, Drente 1, Overijssel 4, Gelderland 2, Noord-Holland 27, Zuid-Holland 5 en Limburg 2 voor.

De Nederlandse Sectie van de IVE Internationale, de Revolutionair-Communistische Partij, behaalde in Amsterdam en Rotterdam, waar alleen kandidaten waren gesteld, totaal 2.224 stemmen (resp. 1297 en 927) op haar niet verbonden lijsten.

In het verkiezingsnummer van "De Tribune" (26-6-'48) werd eraan herinnerd, dat de R.C.P. in 1946 niet zelfstandig aan de verkiezingen kon deelnemen, omdat de revolutionaire partij, zwak als zij was, door het ontbreken van ervaren leiders, de middelen niet bijeen kon brengen, welke de verkiezingsstrijd in dit land eist.

De arbeiders en arbeidersvrouwen werden aangespoord het werk van Henk Sneevliet en Ab Menist, de twee door de Duitsers gefusilleerde revolutionairen, voort te zetten. Evenmin als de vooroorlogse R.S.A.P., aldus werd medegedeeld, was de R.C.P. een parlementaire partij. Zij deed de arbeiders geen verkiezingsbeloften, omdat elke verbetering buiten het parlement door harde strijd moet worden afgedwongen. De R.C.P. nam aan de verkiezingen deel "om in het parlement de bourgeoisie de haat der arbeidersklasse in het gezicht te slingeren, om ook vanuit de Tweede Kamer de arbeidersklasse op te roepen tot de onverzoenlijke strijd". Zover kwam het voorshands niet wegens de geringe aanhang der R.C.P.

Een andere dwergpartij, de Oude S.D.A.P., heeft in den lande 15.344 stemmen op haar lijst verzameld; de Middenstands-partij verwierf er 40.936. Laatstgenoemde protesteerde telegrafisch bij alle fractieleiders van de Tweede Kamer tegen de gevolge zetelverdoling in deze bewoordingen:

"Partij van de Arbeid krijgt 1,4 zetel meer dan aantal stemmen, terwijl wij met 0,2 te weinig geen zotel krijgen toegewezen. Achten dit in strijd met democratie en negatie van uitgesproken volkswil".

De groep Feuilleton de Bruyn (Onafhankelijk Nationale Groep), die 22.197 stemmen behaalde, tekende in een nabeschouwing van J.W. MEYER RANNEFT op de verkiezingsresultaten eveneens verzet aan tegen de voor de kleine groepen zeer ongunstige werking der techniek van het Nederlandse kiesstelsel. Hij roerde daarbij in "Het Laatste Nieuws uit Indië" (22-7-'48), de spreektrumpet van "Rijkseenheid", mede het verschijnsel van het absentisme aan.

"En al heeft onze lijst de Anti-Revolutionnaires minder gekost dan het feit dat vele wél tot de partij behorende kiezers op dit belangrijke moment opzettelijk schijnen te zijn weggebleven, inderdaad zijn onze stemmen toegefallen aan de Partij van de Arbeid", aldus Meyer Ranneft. "Zelfs is de mogelijkheid geschapen, dat op deze wijze - wederom in strijd met elk evenredigheidsbeginsel en ook met de bedoeling der Grondwet - voor deze noodlottige Grondwetsherziening misschien precies het aantal stemmen kan worden gehaald, waarmede zij kan worden doorgedreven - met behulp van de V.V.D."

En de schrijver betoogt verder: "Als de tegenactie van K.V.P. en kerkelijke zijde tegen Welter nog meer invloed zou hebben gehad, zou onze lijst de heer Welter zijn zetel hebben kunnen kosten! En desondanks ontkennen wij, dat onze actie door de uitslag veroordeeld zou zijn".

Er zijn volgens Meyer Ranneft momenten, dat een gebaar meer waard is dan een of andere berekening over een restzetel.

Inmiddels werd bekend gemaakt, dat de Onafhankelijk Nationale Groep na de verkiezingen niet is ontbonden. "Het Laatste Nieuws uit Indië" voerde voor genoemde groep, alsmede ten behoeve van de A.R. (Gerbrandy), de lijst-Welter en de Staatkundig Geref. Partij gelijkelijk verkiezingspropaganda. Zelf had het Comité Handhaving Rijkseenheid zich bepaald tot het steunen van de actie dezer vier groepen of partijen tegen de voorgenomen grondwetswijzigingen inzake Indonesië.

In de Indo-Europese kringen, aldus is gebleken, heerste teleurstelling over de uitslag der verkiezingen, vooral wijl Dr. Feuilleateau de Bruyn geen zetel had verkregen. Het Indo-Europees Verbond (I.E.V.) beval zijn leden destijds aan op de lijsten van A.R. of Welter te stemmen. Het succes van Welter achtten de Indo-Europeanen nochtans gering. Desondanks hoopten zij op een Kabinet, dat hun groep een betere toekomst zou kunnen verzekeren. Republikeins gezinde Indonesiërs (althans in Den Haag) waren in zoverre tevreden met de uitslag der verkiezingen, omdat de z.g. reactie niet had gezegevierd.

Het orgaan van "Perhimpunan Indonesia", de "Warta Indonesia", (16 Juli 1948) wijdde op zijn beurt een beschouwing aan de Kamerverkiezingen. Het blad verwachtte:

- 1) Als resultaat der verkiezingen, dat de politiek van de Nederlandse Regering tegenover de Nederlandse arbeiders en met betrekking tot Indonesië, Suriname en Curaçao meer reactionair zal zijn.
- 2) De partijen van uiterst rechts, tot en met de P.v.d.A., hadden één doel: vernietiging binnenslands van de progressieve arbeidersbeweging en van de gewone progressieve bevolking in Indonesië, Suriname en Curaçao.
- 3) De Nederlandse democratie was niets anders dan de democratie van de reactie en van haar agenten ten bate van de belangen der imperialisten.

Nog afgezien van het niet opkomen van vele stemplichtigen heeft ongeveer een half miljoen kiezers op 7 Juli j.l. blanco gestemd.

Het Landelijk Comité van de Vrije Socialistische Beweging (groep Rijnders) ageerde in een pamflet tegen de stemplicht. Op de vraag "En waarom stemmen wij niet" antwoordde het Comité: "Omdat 't ons volkomen onverschillig is, welke partij of kliek regeert. Regeringen zijn vroeg of laat altijd hetzelfde. Verwisselingen zijn au fond schijnvertoningen, erbarmelijke flauwe kul".

Bestuurders van de Vrije Socialisten Vereniging (V.S.V.) instrueerden de leden naar het stembureau te gaan en het stembiljet, na het in ontvangst nemen, oningevuld terug te geven aan de voorzitter onder toevoeging: "Dank U, ik stem niet, goedendag!".

Bij deze gewette pijlen uit de anarchisten-koker bleef het niet. "Spartacus" (17 Juli 1948), het blad van de gelijknamige communistenbond, brak eveneens de staf over het stemmen. "Deze verkiezingen demoraliseren de arbeiders. Zij verscheuren de klasse. Zij degraderen de klasse tot een massa, die met de vuilste middelen in de oorlogsfronten der imperialisten wordt geplaatst".

"De Vlam" (24 Juli 1948) tenslotte laakte "de weergaloos bedorven manier, waarop deze keer practisch door alle partijen de kiezers zijn voorgelicht". Het onafhankelijk socialistische blad achtte de stilte bij de kabinetsvorming verontrustend en vermaande de P.v.d.A. de oppositie te kiezen, tegen een kabinet op bredere basis, met de C.H.U. en de groep Oud-Stikker erin opgenomen.

II. CRITIEK EN ZELFCRITIEK DER C.P.N.

Drie weken na de verkiezingsdag is de Communistische Partij van Nederland in boetekleed verschenen om in het openbaar schuld te belijden. Zij deed het, na zelfcritisch gewetensonderzoek, in een Open Brief van het Partijbestuur aan de besturen, leden en vrienden der C.P.N.; vandaar de publicatie van het respectabel lange stuk in "De Waarheid" van 27 Juli j.l.

Het "ernstig verlies aan stemmen" wijt het P.B. aan "fouten en tekortkomingen" der C.P.N. Het feit, dat de partij bijna een kwart van haar kiezers van 1946 niet heeft kunnen behouden wordt voornamelijk toegeschreven aan deze oorzaken:

1. De strijd voor de nationale zelfstandigheid tegenover Amerika staat niet voldoende in het middelpunt van het optreden van de partij.
2. De partij is tekortgeschoten bij de voorlichting over de successen van het socialisme in de Sowjet-Unie en de strijd van de Sowjet-Unie voor de vrede.
3. De partij is schromelijk tekortgeschoten in haar werk voor de behartiging van de kleine en allerkleinste dagelijkse belangen van de arbeiders, landbouwers en kleine middenstanders.
4. In het bijzonder wreekt zich het feit, dat de communisten slechts in geringe mate in het N.V.V. en de confessionele vakorganisatie voor de belangen der arbeiders optreden, in welke organisatie de grote massa der arbeiders is georganiseerd.

5. De partij heeft veel te weinig gedaan om de ideologie van het communisme te verbreiden.
6. De partij is tekortgeschoten bij de werving van abonneés op "De Waarheid".
7. Op het gebied van de organisatie is de toestand in de partij zeer onbevredigend, vooral wat de scholing en de bekwaamheid van het kader betreft.

Ook nu worden enige buiten de partij gelegen nadelige factoren, zoals Amerika's anti-communisme en de gebeurtenissen in Tsjecho-Slowakije, Italië, Finland en Joegoslavië, als verzachtende omstandigheden aangevoerd. Zij worden echter thans, in tegenstelling met de eerste reacties van C.P.N.-leiders op de ongunstige verkiezingscijfers, alleen als bijkomstigheid gezien.

Dat de C.P.N.-leiding zelf de partij in staat van beschuldiging stelt, moge surius lijken; het is nochtans een staal van communistisch en nauwkeurig overwogen beleid.

Paul de Groot draagt als algemeen partijsecretaris de zwaarste last der verantwoordelijkheid voor het tot nu toe gevoerde beleid. Deze koers heeft gefaald en het is de Groot, die er als voornaamste partijbestuurder mede het vonnis over velt.

Voor hen, die minder vertrouwd zijn met de opvattingen van het internationale communisme, lijkt dit een raadsel. De zelfcritiek - al dan niet van hogerhand (Moskou?) ingegeven - is een voorname en onmisbare eigenschap voor de rechtzinnige communist. Vandaar dat het Kremlin bij voorbeeld ernstig is gaan twijfelen aan de orthodoxie als communist van maarschalk Tito en zijn aanhangers. Hun is hoogmoed en eigenzinnigheid verweten. Het is vooral het zelfcritische vermogen, dat communistische leiders het inzicht moet geven om zich desnoods voor het front der openbaarheid te verdedigen. Dat moment is blijkbaar voor Paul de Groot, minder als persoon, dan als exponent der Partij, gekomen. De vraag rijst, welke betekenis eraan mag worden toegekend. De aanzienlijke ineenschrompeling van de C.P.N. kan gevoelens van onbehagen verwekken en waar zouden die met meer welbehagen worden gecultiveerd dan in de groep van opposanten tegen het beleid van de Groot e.s.? Naarmate een oppositie zich met schijnbaar gerechtvaardigde grieven en bezwaren kan pantsieren, zal het gevaar voor innerlijke verzwakking der partij steeds groter worden. Hebben de huidige partijbestuurders dit gevaar gezien en willen zij zich bij voorbaat uit de dreigende impasse redden door het wapen der zelfcritiek te hanteren? Zodoende zou de partijleiding de oppositie onder controle kunnen houden zonder haar de mond te snoeren.

In de maand Juli - dus na het optreden van het Communistisch Informatie Bureau tegen Tito - vergaderden ook de partijbesturen van de Franse en Belgische communistische partijen. Aangezien in dat milieu eveneens bijzondere aandacht aan de befaamde zelfcritiek besteed werd, ligt de veronderstelling voor de hand, dat de communistische partijen in het Westen gehandeld hebben overeenkomstig initiatieven van hogerhand. Welk hoger gezag kan dat zijn? De Open Brief der C.P.N. wijdt o.m. vele lofprijzingen aan de rol der Sowjet-Unie, zowel in socialistisch als pacifistisch opzicht. De conclusie ligt voor de hand, dat de Russische bolsjewistische partij - waarschijnlijk via het

Cominform - de bron van inspiratie is geweest bij het aanmoedigen van een nieuwe communistische tactiek in West-Europa. Het is een politiek van verhoogde sociale activiteit, in een agressievere stijl dan voorheen. Het loont de moeite om de Open Brief der C.P.N. te vergelijken met de voorstellen, welke de Belgische en Franse partij-bestuurders zojuist entameerden. Dan valt in de grote lijn een treffende overeenkomst waar te nemen. De C.P.N. heeft zich reeds enige malen solidair verklaard met de disciplinaire en tactische inzichten van het Communistische Informatie Bureau. Sedert de Russische partij zich in sterk afkeurende zin uitliet over de koers der Joegoslavische leiders, blijken de Cominform-besluiten ook in de kring der Nederlandse communisten te worden gerespecteerd als waren het richtlijnen van de bolsjewistische moederpartij zelve. De instemming der C.P.N.-topleiding met de veroordeling van Tito's politiek past volkomen in het kader der boven-nationale partijkoers van Moskou. De Open Brief ademt de geest van de nieuwe koers, welke Moskou thans voor het Cominform heeft uitgestippeld.

Deze meer dan tevoren op de aanval afgestemde strijdmethoden worden door alle met Moskou verbonden communistische partijen gericht op een streven naar nationale zelfstandigheid. Dit laatste doel is nog eens nadrukkelijk geformuleerd in de Open Brief van het partijbestuur der C.P.N. Hoe wordt deze houding door de "nationale communisten" verantwoord?

De tegenstelling tussen internationaal en nationaal bestaat niet voor de Stalinistische communist buiten Sowjet-Rusland, omdat hij in de Russische partij als internationaal machtscentrum tevens de garant ziet voor het verwezenlijken van zijn nationale aspiraties. Deze visie verwerpt bij voorbaat elke nationale politiek, welke zich niet aan Moskou's oppertoezicht wil storen als anti-nationaal en imperialistisch.

De C.P.N. interpreteert, blijkens uitlatingen van haar geestelijke leidlieden, de jongste aanwijzingen van het Cominform (mutatis mutandis van Moskou) aldus, dat alleen Sowjet-Rusland als unieke anti-imperialistische macht het vermogen bezit de waarlijk nationale belangen van de volkeren der aarde te behartigen en te verdedigen tegen de aanmattingen en nachtsmissbruiken van het kapitalisme.

De vroegere Volksfront-theorieën in Europa (o.a. in Frankrijk tot 1936) in de praktijk gebracht, zijn thans terzijde geschoven. Dit betekent geenszins een botte weigering der communisten om met links-gerichte, maar niet-communistische elementen samen te werken. Het geestelijke primaat blijft hierin echter voorbehouden aan de communistische partij.

Vooraf in de naaste toekomst zal, naar op goede gronden verondersteld mag worden, de C.P.N. trachten de weerstand van haar vijanden - dus ook van eventuele tijdelijke coalitie-genoten - te verzwakken.

Het vermeende overwicht der communistische ideeën zal de links-gerichten in andere groeperingen dan de communistische partij stelselmatig pogen los te weken van hun oude geestesgesteldheid. Dit wil niet zeggen, dat de "bekeerden" hun oude partij, vakbond of vereniging dienen te verlaten. Integendeel,

zij zouden daar in de vervolge voor de communistische partij juist nuttige infiltratie-arbeid kunnen verrichten.

De partij heeft nagelaten - aldus een passage uit de Open Brief van het Partijbestuur in "De Waarheid" van 27-7-1948 - een zelfstandige houding in te nemen inzake een eenheid van de vakbeweging, de voorwaarde tot versterking van de krachten der arbeidersklasse, tot het bereiken van betere levensvoorwaarden.

Tevoren was zoals eerder vermeld, geconstateerd, "dat de communisten slechts in geringe mate in het N.V.V. en de confessionele vakorganisatie voor de belangen der arbeiders optreden, in welke organisatie de grote massa der arbeiders is georganiseerd". Te dien aanzien is van belang, wat de Open Brief onder het hoofd "Voor de vervulling van onze nieuwe taken" opsomt.

Sub 1 stelt als voornaamste doel voor de komende tijd "het tot stand brengen van de eenheid van actie met de massa der aanhangers van de P.v.d.A. en katholieke en christelijke werkers voor de verdediging van de nationale zelfstandigheid, brood en vrede".

Ten aanzien van het sub 2 vermelde wordt, ondanks het duidelijke fiasco van 1947, de fusie beoogd tussen E.V.C. en N.V.V.

Sub 3 stelt het partijbestuur als taak "de grondige en gedegen voorbereiding van een Volksbeweging voor Nationale Zelfstandigheid, Democratie en Welvaart, uitgaande van de eerste resultaten met de Welvaartscomité's". Het zal de C.P.N. niettemin moeilijk vallen tastbare bewijzen voor die "eerste resultaten" te leveren.

Zit in deze plannen enerzijds een gerede hoeveelheid frasen, anderzijds mag niet uit het oog worden verloren, dat de communisten het smoden van deze "vaderlandse plannen" nuttig oordelen om in de naaste toekomst "belangrijke groepen sociaal-democratische en andere arbeiders, middenstanders en plattelanders" te winnen.

De dosis communistische zelfcritiek, welke den volke in de Open Brief is toegediend, beoogt blijkbaar de indruk te vestigen, dat de Communistische Partij van Nederland wel degelijk een zelfstandig, onafhankelijk en kritisch denkend organisme is, dat het vertrouwen van die arbeidende massa ten volle waardig is, al trachten dan, volgens haar redeneren, reactionairen en imperialisten het met hun laster en verdachtmakingen te ondermijnen.

De toestand is na de verkiezingen vol gevaren voor ons werkende volk, waarschuwt het partijbestuur der C.P.N. De tegenstellingen tussen de twee kampen in de wereld worden vervolgens aangeduid met aan de ene, vanzelfsprekend goede kant, het door de Sowjet-Unie geleide kamp van socialisme en democratie, en aan de andere, de kwade kant, het kamp onder aanvoering van de Verenigde Staten. De Amerikaanse oorlogsvoorbereidingen heten te worden voortgezet. "De aanslagen op de democratie worden in ons land steeds brutaler; een verbod van het lidmaatschap der C.P.N. voor overheidspersoneel dreigt; de zogenaamde publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie belaaft de vakverenigingsvrij-

heid en het stakingsrecht. Ernstige verslechtingen van het levenspeil der arbeiders, landbouwers en middenstanders staan aan de deur; duurte, devaluatie, werkloosheid.

In Indonesië staan wij aan de vooravond van nieuwe bloedige botsingen en felle koloniale terreur".

Uit dit slechts beknopte citaat treedt opnieuw duidelijk aan de dag, dat de C.P.N.-propaganda, zoals zij van begin Juni 1948 tot aan de vooravond der verkiezingen van 7 Juli d.a.v. werd gevoerd, in rechte lijn wordt doorgetrokken. In de afgelopen maand werd bijv. in "De Waarheid" in vervolg-publicaties na de verkiezingen beweerd, dat er wel degelijk op korte termijn nieuwe politieke actie in Indonesië beraamd is. Het gerucht over een devaluatie der Nederlandse munteenheid, zogenaamd op commando van Amerika en als wederdienst voor de Marshall-hulp, wordt door de C.P.N. met energie verder geolpporteerd.

De eerstkomende communistische propaganda zal zich zeker beijveren om onder brede lagen der Nederlandse bevolking gevoelens van onrust te kweken, vooral voor wat betreft haar stoffelijke belangen.

Een onderwerp als devaluatie weet telkens weer de gemoe- deren in beweging te brengen, omdat het appelleert aan het bezitsinstinct, ook van de "gewone man". Het aankondigen van dras- tische huurverhogingen, het signaleren van misstanden, voort- vloeiende uit de huidige woningnood, het ontwikkelen van onte- vredenheidsacties onder landarbeiders etc. zijn evenzovele door de communisten begeerde agitatiemiddelen. Het doel van deze en soortgelijke acties is doorzichtig genoeg. Het communisme be- houdt de beste kansen voor zijn ontplooiing, indien onrust en onzekerheid heerschen, vooral onder brede groepen der arbeidende klassen. Vandaar het verlangen, uitgesproken in de Open Brief, om met de Nederlandse vakbeweging in haar geheel betere contac- ten te verkrijgen.

III. DE C.P.N. EN HET GEVAL TITO.

In Maandoverzicht No.6 werd dezerzijds de verwachting geuit, dat de C.P.N. zich wel positiever zou moeten uitspreken ten aanzien van het tussen Cominform en Joegoslavië gerezen con- flict.

Vrijwel onmiddellijk na het afsluiten van het vorige over- zicht is zulks inderdaad gebeurd. Partijbestuur en parlaments- fracties der C.P.N., op 10 en 11 Juli te Amsterdam in verenigde zitting bijeen, namen een dienovereenkomstige resolutie aan. De ernstige rebellie van Tito - Kremlin en Cominform blijken de re- calcitrante houding der Joegoslavische leiders dusdanig te taxe- ren - werd vrijwel tegelijkertijd door alle met Moskou in vriendschap levende communistische partijen ten scherpste ver- oordeeld.

"Dit is verraad aan de vrede, dit is een handlangersdienst aan het dollar-imperialisme" heeft Paul de GROOT in het gezelschap der communistische élite van Nederland geproclameerd. Zijn uitvoerige rede, inclusief de anti-Tito resolutie, besloeg na- genoeg een halve pagina van "De Waarheid" (13-7-1948).

Het verslag van bedoelde partijbestuurszitting preludeerde reeds op de strékking van de in voorgaand hoofdstuk II besproken Open Brief.

De reacties op de verkiezingen, geuit door de algemeen partijsecretaris, worden elders nader beschouwd. (Zie hoofdstuk I).

Bepalen we ons hier verder tot het geval Tito. Was deze ingrijpende gebeurtenis voor de topleiding inderdaad "een klap op de vuurpijl", een volkomen verrassing? De aanvankelijke verlegenheid, waarmede de woordvoerders der C.P.N. te kampen hadden, kan daarop wijzen. Vele C.P.N.-sprekers, die meest in openluchtmeetings en overigens in andere openbare bijeenkomsten in de lande ter propagering van lijst vier optraden nadat de zaak-Tito algemeen ruchtbaar was geworden, volgden het adagium: "Wie het schriklijkst swijgt, heeft het beste ervan geseid".

In minstens voertig openbare verkiezingsvergaderingen der C.P.N. tussen 29 Juni en 7 Juli j.l. werd de Joegoslavische strubbeling doodgezwegen, hoewel vele woordvoerders de internationale politiek wel aanroerden. Deze onthouding ligt voor de hand, omdat de sprekers op C.P.N.-vergaderingen gemeenlijk centraal gegeven instructies ontvangen over de te behandelen onderwerpen. Een partij-instructie over de zaak-Tito was op dat moment kennelijk nog niet gegeven, zodat de voorzichtigen onder de C.P.N.-propagandisten dit thema ontweken. De overigen namen de nodige reserve in acht ten aanzien van deze kwestie.

Uitvoerig was het antwoord van A.J. KOEJEMANS, gegeven op een bondige vraag naar zijn oordeel terzake. (Hengelo 30-6-1948). De afgezette hoofdredacteur wijdde er een betoog van circa 40 minuten aan. Juist nu, zo zeide hij, was gebleken, dat het communisme geen dictatuur duldt. Ongeacht zijn grote verdiensten was Tito uitgesloten. Hij wilde zich aan dictatuur te buiten gaan. Het was niet zo, dat de communisten met deze kwestie verlegen zaten, zoals de reactie het had voorgesteld. Het geval Tito liet z.i. overduidelijk blijken "dat bij ons, communisten, geen dictatuur geduld wordt, door wie deze dan ook bedreven wordt".

Ook dit betoog was nog gespeend van de krasse terminologie, waarvan algemeen partijsecretaris Paul de Groot en andere prominenten der C.P.N. zich vrij kort daarna zouden bedienen.

De abrupte zwenking duidt er op, dat de partij-leiding pas te elfder ure instructies heeft ontvangen. Het blijft dan niettemin opvallend, dat partij-secretaris Jan HAKEN reeds op 27 Juni l.l. op de verkiezingslanddag der C.P.N. te Groningen vermeed om Tito's naam te noemen. Hij zeide o.m.: "Wij kiezen de politiek van Clement Gottwald, van Dimitrof, van Josef Stalin in plaats van de politiek der Amerikaanse groot-kapitalisten", na tevoren in dezelfde toespraak o.m. te hebben geconstateerd, dat in de Sowjet-Unie thans 180 millioen mensen klaar staan om de wereld op te bouwen. "En ook in Roemenië, Bulgarije, Albanië en Polen staan honderden millioenen gereed om iedere aanval op hun bestaan af te slaan".

Het kan louter toeval zijn, dat Joegoslavië en Tito hier werden verzwegen, hoewel beide steeds als communistische paradedepaarden aan de massa werden voorgeleid. De ontwikkelingsgang van de jonge Joegoslavische staat werd herhaalde malen en ook nog kortelings als een lichtend voorbeeld van volksdemocratie aangehaald door de communistische propaganda in het Westen.

De C.P.N. en haar belangrijkste mantelorganisaties (E.V.C. en A.N.J.V.) brachten de cijns hunner bewondering voor het idealisme en de kundigheden van kameraad Tito. Leden van het Algemeen Nederlands Jeugd Verbond namen in 1947 deel aan de aanleg van de z.g. jeugdspoorweg in Zuid-Slavië. Plannen voor hernieuwde bezoeken aan het vaderland van maarschalk Tito waren uitgewerkt en ten dele reeds uitgevoerd.

Zoals hiervoren opgemerkt werd, wees de aanvankelijke verwarring in de C.P.N.-gelederen over de kwestie-Tito op een totale overrompeling door de feiten. Men zou er een aanwijzing in kunnen zien, dat de leiding van de Franse communistische partij ten opzichte van haar kleine zusjes in West-Europa het strengste stilzwijgen in acht heeft genomen. Inmiddels is immers gebleken, dat de Franse, officieel bij het Cominform aangesloten partij, binnenskamers het volledige drama der verwijdering tussen Moskou en Belgrado heeft zien voltrekken.

Te dien aanzien heeft Etienne Fajon gedurende het jongste congres van het partijbestuur der Franse communistische partij te Gentilly, gehouden op 7 en 8 Juli 1948, een tip van de sluier opgelicht. Fajon, communistisch député van de Seine, blijkt een der coming men in de communistische gelederen van Frankrijk te zijn. Hij bracht, wat het Franse communistische partijblad L'Humanité (9 Juli 1948) noemde, een opmerkelijk verslag uit over de door Thorez en Duclos mede-ondertekende resolutie van het Cominform nopens de toestand in Joegoslavië. Zelfs als het onwaar zou zijn, wat het anti-communistische Amerikaanse weekblad "Time" heeft beweerd, (dat Fajon op het recente congres te Gentilly de algemeen partijsecretaris in eigen persoon op het zondaarsbankje drong - Thorez zou volgens het oordeel van het Cominform te nationalistisch en behept met Tito-gebreken zijn -) dan blijft het de moeite waard enkele details van zijn verslag nader te beschouwen. Zij geven een inzicht in de opvattingen van het internationale communisme. Het rapport-Fajon, omvangrijk document, waaraan L'Humanité een volle pagina besteedde, onthult o.m., dat het Politiek Bureau van de Franse communistische partij reeds op 28 April en 12 Mei de fouten van de Joegoslavische leiders had veroordeeld. Voordien, van 27 Maart af, had het Centraal Comité der Russische Partij, waarvan "kameraad Stalin" algemeen secretaris is, het partijbestuur van de Joegoslavische communistische partij schriftelijk onderhouden over zijn fouten, echter met negatief resultaat. Het Cominform trad volgens Fajon eerst later op tegen Tito en zijn aanhangers. Het vergaderde 10 Juni. Toen werd besloten een laatste uitnodiging tot het Centraal Comité van de Joegoslavische partij te richten om zich alsnog te verantwoorden. De werkzaamheden werden derhalve twee dagen opgeschort in afwachting van Belgrado's antwoord, dat kwam doch negatief bleek. Fajon gaf, blijkens zijn rapport, een opsomming van de gevoerde briefwisseling, zulks ten antwoord op het Joegoslavische verrijt, dat de communistische partijen over Tito o.s. overrompend zouden hebben geoordeeld zonder hoor en wederhoor.

Fajon zeide deze feiten aan te roeren "pour mesurer le jésuitisme d'une pareille attitude" (om het jésuitisme van een dergelijke houding te peilen). De inmenging van het Cominform in interne aangelegenheden ener communistische partij, zoals deze in het Joegoslavische geval tot uiting kwam, was geenszins

zonder precedent. Fajon beriep er zich in zijn rapport zelfs op, dat in October 1947 het Centraal Comité van de P.C.F., geholpen door de critiek van de communistische zusterpartijen, overging tot een kordaat onderzoek naar de leemten en fouten in het partijwerk. Wat de Franse communistische partij in haar streven om deze te verhelpen had aanvaard, wees Tito van de hand.

Van belang is, mede met betrekking tot de C.P.N., wat Fajon verder in zijn rapport heeft gememoreerd. Hij zegt letterlijk:

"Intussen hadden de leiders van de verschillende communistische partijen, vertegenwoordigd in het Informatiebureau, steeling genomen ten aanzien van de situatie in de Joegoslavische partij, welke zij van de aanvang af (depuis le début) van dag tot dag volgden. Unaniem veroordeelden zij de fouten van de Joegoslavische leiders, hun op de oorsprong ervan wijzend, hen vermanend de weg van de zelfcritiek te betreden en hun mislagen te corrigeren".

Uit het relaas van Fajon valt te concluderen, dat de negen bij het Cominform aangesloten communistische partijen (waaronder de Italiaanse en Franse als enige c.p.'en in het Westen) volledig op de hoogte zijn geweest van de ontwikkeling van Tito's afwijkend standpunt.

Het is niet onmogelijk, dat de gehele machinatie als "zeer geheim" werd verzwegen voor de communistische partijen buiten het Cominform. Dan zou de leiding van de C.P.N. eerst op de hoogte van het conflict zijn gekomen na het wereldkundig worden van het geschil. Daarna zouden dan instructies aan de niet direct aangesloten communistische partijen gegeven kunnen zijn omtrent haar gedragslijn inzake de algemene partij-discipline, zoals Moskou deze gevolgd wenst te zien. Hieruit diende dan te worden afgeleid, dat de C.P.N. geen rechtstreekse contacten met het Cominform heeft (mogen) onderhouden.

In het tegenovergestelde geval, als dus één of meer leiders van de C.P.N. wel vroegtijdiger dan de outsiders waren verwittigd, kan de beddelling hebben voorgezeten buitenstaanders op een dwaalspoor te brengen. Het Communistische Informatiebureau, dat zo fors tegen het aangesloten en thans uitgeworpen Joegoslavische lid optrad, kan uit mogelijk tactische overwegingen zijn invloed op en zijn contact met de niet aangesloten communistische partijen willen verdoezelen.

De C.P.N. heeft zich in het openbaar nog nooit principieel uitgesproken over haar verhouding tot het Communistisch Informatie Bureau. Wel ging het Partijcongres in December 1947 accoord met het voorstel om zo spoedig mogelijk contact met het Cominform op te nemen.

Incidenteel hebben de communistische leiders in Nederland gedemonstreerd, dat ook voor hen Moskou's wil wet is. De reactie op het incident-Tito leverde daarvan het bewijs.

IV. ORGANISATIE VAN PROGRESSIEVE STUDERENDE JEUGD (O.P.S.J.).

In de maand Decembor 1947 kwam te Amsterdam een aantal scholieren en studenten bijeen ter oprichting van een landelijke Organisatie van Progressieve Studerende Jeugd. In het Decem-ber-nummer van "Een" werd ongeveer toezelfdertijd bekend gemaakt, dat er plannen bestonden tot vorming van een aparte organisatie voor arbeidersjeugd beneden de 16 jaar en van een andere groe-pering voor studerende jongeren.

Beiden zouden in federatief verband samenwerken met het Algemeen Nederlands Jeugd Verbond. Inderdaad presenteerde zich weldra - het eerst in het openbaar te Utrecht - een Bond van Werkersjeugd. Amsterdam had de primeur van de speciale bunde-ling van studerende jongeren, de Organisatie van Progressieve Studerende Jeugd. Deze O.P.S.J. is gedacht als een landelijke organisatie. Zij kan beschouwd worden als een uitgesproken links gerichte vereniging van jongeren, met dien verstande, dat zij zich in de politiek grotere reserve oplegt dan haar inspi-rator, het communistische A.N.J.V.

In ruim een half jaar tijds hebben de initiatiefnemers kans gezien afdelingen in verschillende plaatsen op te richten. De O.P.S.J. schoot na de start in Amsterdam wortel in Rotter-dam, Den Haag, Utrecht, Haarlem, Groningen en Gooi en Amers-foort. Ook in Twente wordt getracht een kern van O.P.S.J.'ers te vormen.

De O.P.S.J. wil - ingevolge haar beginsolverklaring - de studerende jeugd verenigen in een eigen organisatie, welke zich eigen taken stelt. In eigen sfeer en met eigen middelen, zo luidt het verder, zal zij aan de zijde van het werkende volk de strijd voeren ter verdediging van cultuur en wetenschap, om de weg vrij te maken voor de volledige ontplooiing van alle krach-ten, die leven in de jeugd. Verbonden met de werkende en stu-derende jeugd van de gehele wereld zal zij op de bres staan voor de verdediging en vernieuwing van wetenschap, cultuur en democratie. De O.P.S.J. heeft in "De Poort" een eigen, gesten-cild maandbladje. Van de 1ste jaargang zijn reeds 6 afleverin-gen regelmatig verschenen.

De redacteur Johan HENRAR gaf in No.5 een samenvatting van het opgestelde urgentie-programma: "dringende en direct te realiseren eisen; eisen die reeds lang onder de studerende jon-geren sluimerden, doch wegens het ontbreken van een organisatie, die opkwam voor haar belangen, niet tot uiting kwamen". Opge-merkt wordt, dat kunstenaars en studenten, scholieren en kweke-lingen allen met grote moeilijkheden hebben te kampen, welke niet vreemd zijn aan het stelsel, waaronder we nu leven, doch die door gezamenlijke acties op te lossen zouden zijn.

Dit urgentie-programma eist o.a. een herziening van de "regeling van betaling van college-gelden, die mild voor de rijken is, doch zwaar rust op de schouders van hen, die hun dagelijks brood moeten verdienen".

Slechts 0.6% van alle studenten, aldus Honrar, komt uit arbeiderskringen. Om het onderwijs van Universiteiten en Con-servatoria te democratiseren wordt een progressieve heffing van de collegegelden voorgesteld.

Bescherming van het beroep van kunstenaar is nog steeds niet in vervulling gegaan. Mulo-scholieren en H.B.S.'ers zien

"rijksalzend" uit naar het door hen vurig verlangde huiswerkloos weekend, dat tot nu toe slechts op enkele scholen is ingevoerd. Verder wordt ter bestrijding van het T.B.C.-besmettingsgevaar een onmiddellijk onderzoek gesteld op U.L.O.- en Middelbare scholen, vooral in de hoogste klassen.

De O.P.S.J. werpt zich ook op als verdedigster van het openbaar onderwijs en betoogt: "Avondscholen en M.T.S.'en zijn in handen van particuliere instellingen, met alle nadelige gevolgen daaraan verbonden. En op de achtergrond van dit alles voltrekt zich een frontale aanval op het onderwijs in ons land en op het openbare onderwijs in het bijzonder".

"Openbare school - School voor Allen" is de leuze van de O.P.S.J.

De eis "Scholen - Geen kazernes" wordt van fundamentele betekenis geacht. Het is een welbekend geluid van het A.N.J.V. en van de C.P.N.

Ook andere aanwijzingen bevestigen onmiskenbaar de gesettelijke verwantschap van A.N.J.V. en O.P.S.J. Het ontwerp Urgentie-Programma bevat nog: algehele vrijstelling van militaire dienst voor onderwijzers, leraren en kwekelingen; onmiddellijke terugtrekking van alle als militair in Indonesië vertoevende onderwijskrachten; het openen van de mogelijkheid tot het geven van een vaste aanstelling aan gehuwde vrouwen, die bij het onderwijs werkzaam zijn; vernietiging van de plannen om gehuwde onderwijzeressen en leraressen te ontslaan; handhaving van de gemeentelijke status van de Amsterdamse Universiteit.

Aan de Ratio Koster-actie werd met pers, tekenstift en veel élan in "De Poort" adhaesie betuigd. (Het orgaan van de O.P.S.J. doet in zijn redactie en illustratie denken aan het door het A.N.J.V. uitgegeven soldatenkrantje "Op de plaats... rust").

In "De Poort" (No. 5, 1e jaargang) werd een "succes voor Amsterdamse scholieren" gesignaleerd. De O.P.S.J. in de hoofdstad bemoeide zich met het geval-Bierman, een jonge onderwijzer en dienstweigeraar, die krijgstuuchtelijk werd vervolgd en een vonnis van drie jaar gevangenisstraf, benevens voor 8 jaar uit zijn onderwijsfunctie werd ontzet. Deze protestactie leverde 400 handtekeningen op. Ze werden gezonden naar de Minister van Justitie.

De progressieve studerende jeugd, die de Nederlandse taal in haar clubblaadje dierlijk mishandelt, deelde verder mede, dat ook van vele andere kanten is geprotesteerd tegen de behandeling van deze dienstweigeraar.

Ter ondersteuning van haar Ratio Koster-actie zond de O.P.S.J. reeds eerder aan de Ministers van Oorlog en Justitie een telegram. Daarin was met klem tegen het vonnis van de Krijgsraad geprotesteerd en de onmiddellijke vrijlating van de veroordeelde geëist.

Joop WOLF (Johan Frederik Wolff, geb. 14-3-27 te Velzen), bestuurslid van het A.N.J.V. en hoofdbestuurslid van deze nieuwe mantelorganisatie van de communistisch georiënteerde jeugd, wijdde in het O.P.S.J.-orgaan (No. 6) een bespreking aan de onderwijsschulpactie (O.H.A.). Deze is, aldus Wolf, een positieve bijdrage geworden in het kader van de verdediging van het openbaar onderwijs. Een aantal studenten was sedert November '47 te Amsterdam bereid gebleken in zijn vrije tijd M.O.-scholieren

bij te werken, omdat de situatie bij het middelbaar onderwijs nu zo was geworden, dat de scholieren na hun eindexamen niet met vrucht de universitaire studie zouden kunnen volgen. Door de verslechtering van het onderwijs werd het Nederlandse volk, zijn cultuur en zijn wetenschap bedreigd. Deze Onderwijs Hulp Actie noemde Wolf "ook een aanklacht tegen het huidige onderwijsbeleid. Een alarmklok, die alle voorstanders van het openbaar onderwijs tezamen roept. Een gesloten front van vooruitstrevende studenten en scholieren, leraren en onderwijzers kan hierop slechts het goede antwoord zijn".

Dit citaat toont aan, dat de O.P.S.J. zich op een breder front dan dat der scholieren en studenten wil bewegen. De daadwerkelijke belangstelling van enkele politiek zeer links gerichte onderwijskrachten voor het streven van de O.P.S.J. moet worden gezien als een aanwijzing, dat de samenwerking op bredere basis geenszins uitsluitend op papier is uitgedacht. De bedoelingen van de organisatie reiken kennelijk verder dan het tot stand brengen van zakelijke hervormingen in het belang van de z.g. Progressieve studerende jeugd. Politieke oogmerken, weliswaar nauwlettend geoamoufleerd, zijn er in te ontdekken.

Voorshands zijn als operatieveld gekozen de openbare H.B.S.'en, Gymnasia, MULO-scholen, M.T.S.'en, Handelsdagscholen, Kunstnijverheids- en Muziekscholen. Het succes van de O.P.S.J. in de studentenwereld is tot heden gering gebleken, weshalve thans het middelbaar en nijverheidsonderwijs eerst aan bod komen. In die kring worden de toekomstige studenten opgeleid, zodat de O.P.S.J. op den duur toch entree hoopt te verkrijgen in de academische wereld. Het zwaartopunt van haar activiteit ligt dus momenteel niet bij de universiteiten, maar bij het middelbaar onderwijs. Daar zullen, eventueel via bestaande schoolverenigingen en -clubs, centra worden gevormd teneinde leiding te kunnen geven aan de aspiraties van de schoolgaande wereld. De propaganda in universitaire kringen zal echter verder worden gevoerd. De bedoeling schijnt te zijn de studenten vooral als kader aan de O.P.S.J. te binden. Voorzichtig heeft een der organisatoren dit genoemd "het ingieten van bepaalde maatschappelijke en staatkundige ideeën van zekere richting". Ook hier weer geen woord over communisme, over A.N.J.V. of C.P.N. Uit de ganse opzet treedt evenwel de communistische herkomst van dit alles naar voren. De C.P.N. heeft reeds herhaaldelijk een inniger contact met kunstenaars en intellectuelen noodzakelijk geacht. Het leggen van zulke contacten is, indien de communisten met open vizier aantreden, somtijds bezwaarlijk gebleken. Dit verklaart, waarom de O.P.S.J. voor het verbreiden van sociaal links-extreme denkbeelden in die milieu's een meer bruikbaar mantelorganisatie wordt geacht dan het A.N.J.V. Laatstgenoemd Verbond kwam reeds te zichtbaar in het communistische kielzog terecht.

Op 2 en 3 October a.s. zullen progressieve studerende jongeren uit alle delen van het land in Amsterdam bijeenkomen. Het ligt in de bedoeling, blijkens "De Poort", in die vergadering het urgentie-program voor te leggen "om er met scholieren, studenten en jonge kunstenaars" over te discussiëren.

In de tweede helft van Juli 1948 heeft de O.P.S.J. in de omgeving van Lemels (O.) een Zomerkamp gehouden.

Bekende figuren uit de C.P.N. hebben gedurende het nog maar korte bestaan van de organisatie blijken van parate interesse gegeven door het houden van lezingen en het afstaan van korte artikeltjes aan "De Poort". De bekende communiste Eva Tas schreef "op veler verzoek" over "Garibaldi toen en nu". Het artikeltje ademt de bekende volksdemocratische geest. Deze Hist. Dra. zal overigens bij het herlezen van haar gestencilde beschouwing ontdekt hebben, dat de progressief studerende redactie de spelling van haar bijdrage geweld aandeed

Hoewel de O.P.S.J.-actie onder de studenten, zoals hiervoor vermeld, geringe resultaten opleverde, dient wel te worden herinnerd aan de verzending van een motie van solidariteit der O.P.S.J. aan de "International Union of Students", een internationale studentenorganisatie onder communistische invloed. In het Utrechtse studentenblad "Sol Justitiae" kreeg de organisatie een propaganda-stukje geplaatst, waarin communistische tendenzen vermeden werden.

In universitaire kringen, elders in het land, zal de O.P.S.J. wellicht trachten op deze wijze haar invloed te verbreiden. Opvallender voor de politieke afhankelijkheid van deze groep is de thans afgelaste deelneming aan een prijsvraag, waarbij aan 10 leden van de O.P.S.J. als prijswinnaars een studiereis naar Joegoslavië in uitzicht was gesteld. Tito goeide roet in dit vakantie-etentje.

V. DE VERENIGING "VRIJ SPANJE" EN DE COMMUNISTEN.

In het mededelingenblad der Vereniging "Vrij Spanje" (Juni 1948) reageerde de redacteur P.van INGEN op het bedanken van een aantal leden. In de laatste weken werd een verloop geconstateerd onder dat gedeelte van de leden van "Vrij Spanje", dat zich politiek tot de Partij van de Arbeid voelt aangetrokken. Twee beweegredenen zouden daarbij, volgens het blad, in het geding komen: 1e. de vereniging wordt ervan verdacht een communistische mantelorganisatie te zijn, en 2e. de "kunstmatig aangekweekte angstkoorts voor het communisme", heeft hen, die "Vrij Spanje" thans de rug toekeren doen vrozen, dat, "als Franco vallen zou, de communisten in Spanje de regering zouden overnemen".

Erkend wordt, dat de vereniging vele communisten en links-socialisten, die geen lid van de P.v.d.A. zijn, onder haar leden telt. "Maar in welk opzicht waren wij daardoor ooit gedwongen om communistische richtlijnen te volgen?", wordt nadien gevraagd. Iedereen, die de actie tegen het fascisme van Franco maar wil steunen en de hulpverlening aan de Spaanse uitgewekene onderschrijft, was nog altijd welkom. De redacteur laakt de "te dusverre maar heel matige belangstelling voor deze actie" bij een "grote socialistische volksgroepering, die de P.v.d.A. heet te zijn."

In het mededelingenblad werd vervolgens de uitspraak hieromtrent, in 1946 gedaan door Mr. G. J. van Heuven Goedhart, aangehaald: "Wanneer men zegt, dat de actie tegen Franco een communistische actie is, omdat tot dusverre het alleen de communisten waren, die er zich druk voor maakten, bewijst dat alleen, dat bij de Communisten dan een juister inzicht inzake het dreigend gevaar en de bittere schande bestaat, die in het Spanje-vraagstuk besloten liggen, dan bij andere partijen".

Voorts werd de vraag opgeworpen of de samenstelling van het hoofdbestuur van "Vrij Spanje" misschien een aanwijzing zou kunnen zijn voor hen, die menen met het lidmaatschap van de vereniging in communistisch vaarwater terecht te komen. De communist Nico MOURER heeft als hoofdbestuurslid nimmer iets ondernomen wat "Vrij Spanje" tot een aanhangwagen van de C.P.N. zou hebben kunnen maken, aldus de strekking van het antwoord.

De voormelde redacteur merkte te zijnen aanzien op: "Wij zullen Mourer, die in de Spaanse burgeroorlog als officier in de Internationale Brigade tegen het Fascisme vocht, die door de Moffen enige jaren werd gevangen gezet en mishandeld in de concentratiekampen van Franco's vriend Hitler en die, enige weken geleden, benoemd als lid van de Eerste Kamer, deze benoeming niet aanvaard kon, omdat de Minister van Justitie nog maar altijd geen tijd had kunnen vinden om hem zijn in de strijd tegen het fascisme verloren Nederlanderschap terug te geven, niet verzoeken of hij uit ons midden weg wil gaan, zoals dat in nette kringen tegenwoordig meer en meer gebruikelijk wordt".

In de daarna gegeven en tamelijk breed uitgesponnen beschouwing over de internationale positie van Spanje voerde het blad aan, dat zelfs de meest verwoede Spaanse communist niet zo naef is in de gegeven omstandigheden aan de mogelijkheid te denken, dat in zijn land zou kunnen gebeuren wat in Tsjecho-Slowakije heeft plaats gehad. "Niet alleen, dat Spanje ver geïsoleerd ligt van de sfeer, waar Rusland zich economisch en ideologisch direct kan doen gelden, maar geen communist zou een herhaling van een zo bloedige en verwoestende burgerkrijg als die van 1936/39 willen riskeren". Dit is overigens een erkennen van Ruslands machtspolitieke inmenging.

Zoals in deze overzichten werd vastgesteld, hebben ook anderen dan communisten elkander in de Vereniging "Vrij Spanje" gevonden, teneinde te ijveren voor een democratisch en republikeins Spanje en om te ageren tegen het regiem van Franco. Gelet op de feiten, blijft het juist "Vrij Spanje" voorshands niet te kenschetsen als een communistische mantelorganisatie, maar als een vereniging, welke zich tot nu toe in belangrijke mate ontvankelijk heeft betoond voor denkbeelden en agitatie der communisten. Misschien onbedoeld droeg voormelde redacteur Van Ingen daarvoor nieuw materiaal aan in de hier gecomemoreerde toelichting, waar hij sprookt over "de buitenlandse kapitalen, waarmee voormalige misdadige monarchistische vertegenwoordigers Spanje vol lieten stoppen en het volk economisch tot slaaf maakten van Wallstreet en London" en "die het corrupte en verdorven Spaanse Katholicisme straks weer gebruiken zullen als niet te versmaden reclame-object in hun kruistocht tegen de communisten".

Het betoog van "Vrij Spanje" toont treffende overeenkomst met de door Moskou en de C.P.N. gevoerde propaganda tegen het Westen, o.m. bij het stellen van de vraag: "Zijn de Westerse democratieën, door hun gebondenheid aan de ideologieën van Truman en Marshall, op weg, om zó diep te zinken, dat Spanje voor hen geen probleem meer is?". Het hoofdbestuurslid Nico Mourer zou zich in politiciis, d.w.z. als communist, over deze trant van vragen niet behoeven te generen. De redacteur van "Vrij Spanje" bedoelde met zijn artikel te geven "een ernstige en dringende waarschuwing aan hen, die hun socialistische idealen trouw willen blijven". Vooruitlopende op een door hem niet gewenste situatie uitte hij tenslotte als zijn overtuiging, "dat ook als de moeilijkheden zó groot zouden worden, de achterklap en het wanbegrip zó sterk, dat wij het werk zouden moeten staken, dit op een andere plaats en in ander verband zou worden voortgezet".

Ter gelegenheid van de herdenking van de 18e Juli, de dag waarop Franco in 1936 de opstand tegen de Spaanse republiek begon, bereidde de vereniging een extra-nummer van "Vrij Spanje" in groter formaat voor, met verschillende illustraties verlicht, dat behalve enkele artikelen van bekende Spaanse vrijheidsstrijders in ballingschap, bijdragen zal bevatten van verschillende in het openbare en culturele leven op de voorgrond tredende landgenoten. Bedoeld blad zou voor een verkoopprijs van een dubbeltje op ruime schaal verspreid dienen te worden, zo werd medegedeeld. Het is blijkbaar de bedoeling om ook op die wijze levensadem te blazen in een organisatie, welke de laatste maanden hoogstens symptomen van een kwijnend en noodlijdend bestaan heeft getoond.

VI. NATIONAAL CONGRES VAN WERKENDE JEUGD.

De leiding van de Eenheids Vak Centrale nam, zoals bekend, het initiatief voor het Nationaal Congres van Werkende Jeugd d. 3 en 4 Juli 1948 in Amsterdam. (Zie Maandoverzicht No.5, 1948, blz. 16 en 17). Het congres bedoelde de problemen der Nederlandse jonge werkers te bespreken en de afvaardiging aan te wijzen naar de internationale conferentie van de Wereldfederatie van Democratische Jeugd (van 1 tot 10 Augustus 1948 te Warschau). De W.F.D.J. had voor het organiseren van dit congres de steun gevraagd van het Wereld Vakverbond en was voor Nederland verwezen naar de E.V.C.

Het jeugdfestival van deze Wereldfederatie in de zomer van 1947 te Praag, accentueerde ten overvloede de communistische aard dezer internationale jeugdvereniging.

Uit instructies ten dienst van het inleidende Amsterdams congres is inmiddels gebleken, dat de E.V.C. een voor haar gunstig perspectief ziet om de jeugd meer dan voorheen in de actieve strijd te betrekken. Men redeneert aldus, dat de jeugd, "die vaak nog niet behept is met tradities en veel radicaler is ingesteld", de mogelijkheid biedt om een versterkende invloed uit te oefenen op de eenheid der werkers in de vakbeweging.

De E.V.C. wilde naast haar eigen jeugdleden ook niet-leden aantrekken voor het zeer belangrijk geachte congres te Warschau. De "metaaljeugd" in het bijzonder werd in de E.V.C. aangespoord van de partij te zijn, o.m. met het oog op het grote belang van het Duitse vraagstuk, dat in Polen zal worden besproken. De afgevaardigden dienden in het algemeen geen "speciale partijpolitiek" te voeren.

Het maakte geen verschil, aldus werd verder betoogd, of een arbeider al dan niet confessioneel gezind was. De arbeiders moesten één worden om hun doel te bereiken. Dat doel lag dan allereerst in de bestrijding van de kapitalistische machten. De communistisch gerichte bedrijfsgroep Metaal van de E.V.C. heeft zich vooral onderscheiden bij de voorbereiding van het Jeugdcongres in de hoofdstad. Wel was men er in geslaagd ook een enkele andere groepering buiten de E.V.C. en het A.N.J.V. aan te trekken. Het Nederlands Christelijk Jongeren Gilde (N.C.J.G.) zond een delegatie naar Amsterdam en liet zich afvaardigen naar Warschau. Terloops was in E.V.C.-kringen mededeling gedaan over betoonde belangstelling van Katholieke jongeren (Kajotters). De juistheid van deze bewering is evenwel niet gebleken.

Het Nationaal Congres van Werkende Jeugd te Amsterdam werd in zijn openbare zittingen door ongeveer 900 jongeren, van wie 40% meisjes, bijgewoond. De besloten vergadering des Zondags (4 Juli j.l.), toegankelijk op vertoon van een daarvoor speciaal aan 250 genodigden uitgereikte kaart, werd door 650 personen bezocht (inclusief circa 400 afgevaardigden). In en bij de zaal werd goocolporteed met propaganda-nummers van de E.V.C., benevens met de brochure "Om het dagelijks brood". De zaal was versierd met vele Nederlandse vlaggen, terwijl het podium rijkelijk met bloemen getooid was. Aan de zijwanden van de zaal was een tweetal leuzen aangebracht, t.w. "De werkende jeugd stelt eisen, wat doe jij kameraad" en "Jeugd verenigt U, strijd voor vrede en een beter bestaan". De achtergrond van het podium was versierd met diverse vlaggen en het embleem van de Wereldfederatie van Democratische Jeugd.

H. HENNINK, secretaris der E.V.C., sprak Zaterdagavond (3 Juli) de openingsrede uit. Hij heette alle aanwezigen, in het bijzonder de afgevaardigde van de Wereldfederatie en de ouders van Ratio Koster, welkom. Hij deelde mede, dat als afgevaardigde van de Wereldfederatie zou komen: Jaroslav BOUCEK (een in Parijs wohnende Tsjecho-Slowaak). In diens plaats was echter verschenen: Bernstein (uit Manchester), zulks omdat de Tsjechische afgevaardigde op het consulaat in Parijs geen visum kon krijgen (gejoel). Bij het welkom heten van de ouders van Ratio Koster werden door de aanwezigen onmiddellijk spreekkoren gevormd, welke riepen "Ratio, Ratio, Ratio moet vrij". Vervolgens hield Bernstein in het Engels een korte begroetingsrede. Hij hoopte, dat nuttig werk gedaan zou worden en hij feliciteerde de Nederlandse afdeling met dit congres. Deze gelukwens van Bernstein doet de vragen rijzen wie nu eigenlijk in foite dit congres op touw heeft gezet: de E.V.C. of de W.F.D.J.?

Twaalf oison, vermeld in Maandoverzicht No.5-1948, kwamen in de door ongeveer 650 deelnemers bijgewoonde besloten vergadering in behandeling. Bij de discussies sprak een afgevaardigde van het bovengenoemde N.C.J.G. Hij deelde mede, dat het Gilde daadwerkelijk en uit ideële overwegingen aan de voorbereiding

van het congres had medegewerkt. "Vrede is niet mogelijk", zei deze spreker, "zonder sociale en economische onafhankelijkheid". Hij betreurde het, dat naar zijn mening de Protestanten verzui- men in daden om te zetten hetgeen zij belijden en weinig begrip hebben voor de arbeidersproblemen. Dit had z.i. geleid tot een scheiding tussen Christenheid en werkend volk, terwijl juist de eenheid nodig was voor de wereldvrede. Hij deelde verder mede, dat ook van het Gilde een afgevaardigde mede zal gaan naar het internationaal congres te Warschau.

Door enkelen werd ten stelligste ontkend, dat de jeugdbe- weging en de E.V.C. een voorportaal zouden zijn van een politi- ke partij. Ook werd de mening geuit, dat het plan-Marshall ten doel heeft de arbeiders van West-Europa goed te kleden en te voeden, teneinde ze te doen oprukken tegen Oost-Europa.

Ook in deze vergadering werd het woord gevoerd door Bern- stein, de afgevaardigde van de Wereldfederatie. Spreker bracht een warme strijdgroet van de werkende jeugd van de gehele wereld. Hij gaf een opsomming van de activiteit in verschillende landen en noemde het verheugend, dat in het Wereld-vakverbond ook de vrouwenbewegingen en studentenorganisaties medewerken. Allen strijden onvermoeid voor vrede en vrijheid. Hij hekelde een te Londen plaats gehad hebbend jeugdcongres, uitgaand van het vij- andelijke kamp en gaf een opsomming van het werk, dat in Warschau gedaan zal moeten worden. "De aandacht gaat uit naar het Verre Oosten, de meest uitgebuite volkeren ter wereld. De Wereldfede- ratie heeft al veel goed werk gedaan voor de Grieken, die uit Nederland uitgeléverd zouden worden, benevens voor de Spanjaar- den en vele andere gevallen.

Waar is het zelfbeschikkingsrecht der koloniale volkeren? Momenteel sterven in Indonesië Nederlandse jongens, die met Ame- rikaanse wapenen uitgestuurd zijn om terwille van het kapitaal een vrijheidwillend volk te knechten. Is dit alles voor het volk of voor het kapitaal? Wij eisen, dat er een eind komt aan de slachting van Nederlandse en Indonesische jongens". Bernstein roemde het werk van de Franse jeugdorganisatie.

Marcus BAKKER, voorzitter van het A.N.J.V., bracht de groeten over van het A.N.J.V. en hoopte, dat het congres een volledig succes mocht worden. Hij ondersteunde de eisen van de democratische jeugd, vooral ten aanzien van de langere vacaties. De jeugd is niet gedemoraliseerd, zoals men ons wil doen geloven. Dit congres en diverse andere acties bewijzen het tegendeel. Wij moeten samenbundelend werk verrichten, het A.N.J.V., de E.V.C. en deze jeugd samen, aldus Bakker.

De voorzitter van de E.V.C., Berend BLOKZIJL, sprak even- eens een begroetingswoord en zette in korte bewoordingen het doel van de E.V.C. uiteen. "Het resultaat van de arbeid voor de arbeiders".

Ook in de meer openbare zitting van het Jeugdcongres was de toon der referaten zeer kritisch ten aanzien van de regering- politiek en de Overheid. Ger BUVELOT (G.J. Buvelot, geb. 10-7-1897 te Renkum) zeide b.v.: "Momenteel zijn er al weer duizenden wer- lozen, ondanks het feit dat men in navolging van fascistische staten, 150.000 jonge arbeidskrachten aan het productie-proces onttrokken heeft en deze in Indonesië tegen een broedervolk in strijden. Mussolini heeft eens gezegd: "Soldaten zijn goedkoper dan werklozen" en het schijnt, dat deze regering dezelfde gedac-

te is toegedaan. Grote bedragen worden uitgetrokken voor de politieke actie in Indonesië, die plaats vond en die binnenkort zal plaats vinden, maar voor goed onderwijs, scholen en woningen is geen geld en geen arbeidskracht. Maar de arbeidersjeugd zal voor haar rechten strijden, zij bezit het machtigste wapen, saamhorigheid en solidariteit".

Spreker bracht hulde aan de broeders in Indonesië, die voor hun vrijheid vochten, aan de vrijheidsstrijders van Spanje, aan de werkers in Tsjecho-Slowakije, waar men pas de kroon op het werk had gezet. Vooral aan de jeugd van Rusland, die nu onbekommerd in volle vrijheid kan leven. Ook in Nederland ontwaakte de jeugd en de overwinning zou zeker behaald worden.

Uitlatingen, zoals hiervoren weergegeven, verschillen in genen dele van de bekende standpunten, ingenomen door de communisten en hun vertrouwensmannen in de mantelorganisaties. Het Jeugdcongres vereenzelvigde zich formeel met die groeperingen. Het bleek aan het slot, toen het A.N.J.V.-lied werd gezongen.

Goedgekeurd werden ontwerp-resoluties inzake de strijd der jongeren en inzake Ratio Koster. Zij zullen in Warschau ter sprake worden gebracht.

Het Nationaal Congres van Werkende Jeugd nodigde de E.V.C. in de eerstgenoemde resolutie uit organisatorische vormen tot ontwikkeling te brengen, waarin de jongeren ondergebracht kunnen worden, een en ander met inschakeling der jongeren zelf en onder verantwoordelijkheid der onderscheidene organen der E.V.C. Het besloot tot het instellen van een Algemene Jeugdraad van 50 leden, die na het uiteengaan van het Congres als gemachtigde daarvan zal optreden en die tot taak heeft de belangen der jonge werkers op doeltreffende wijze te behartigen en de jongeren te mobiliseren in de strijd tot uitbouw der democratische rechten. Het deed een ernstig beroep op alle jonge werkers hun plaats in te nemen in de strijdformaties der arbeiders en in solidariteit met jonge en oudere werkers in binnen- en buitenland, de strijd aan te binden voor vrede en voor betere bestaansvoorwaarden.

Aan de Algemene Jeugdraad zou worden opgedragen een algemeen jeugdmanifest samen te stellen. Het lag in de bedoeling een speciale krant over dit jeugdcongres te laten drukken met een oplage van 10.000 exemplaren. Deze is verschenen in het formaat van de A.N.J.V.-krant "Eén".

VII. NEDERLANDSE VROUWEN BEWEGING (N.V.B.).

In Juni-Juli j.l. heeft de "Fédération Démocratique Internationale des Femmes" te Parijs een internationale tentoonstelling gehouden. De N.V.B. had daar een stand ingericht. Ook de "Perhimpoenan Indonesia" was vertegenwoordigd, o.a. met een Indonesische dansgroep.

In de Franse communistische pers werd daaraan ruime aandacht besteed. De "Humanité" drukte o.a. een foto af van het optreden van het Indonesische dansensemble. Tevens werden aan

de expositie inleidende artikelen gewijd, o.a. door Marcel CACHIN.

De vice-voorzitster der Nederlandse Vrouwen Beweging, Mevr. M.E. NOBBE-ODINOT, begaf zich naar de Franse hoofdstad, teneinde persoonlijk toezicht te houden op de inrichting van de stand der N.V.B. Tevoren had "De Waarheid" propaganda gemaakt voor deze manifestatie, evenals de periodieken van de N.V.B., resp. "Vrede en Opbouw" en het Amsterdamse mededelingenblad "Organisatie-nieuws". Het Juni-nummer van het laatstgenoemde meldde:

"Wij beelden o.a. uit de toestand in Nederland op het ogenblik met enige cijfers, verder de vrouw in de illegaliteit (foto's) en het ontstaan en werk der N.V.B. De foto van de demonstratie door Amsterdam na afloop van ons congres hebben wij laten vergroten en krijgt een ereplaatsje op de tentoonstelling. Verder hebben wij enkele kunstvoorwerpen door Nederlandse vrouwen gemaakt, zoals schilderijen, weefwerk, poppen in provinciale klederdrachten, kunstaardewerk, kunstfoto's, boekwerken over verzet en opbouw van Nederland, en meer interessante en voor Nederland kenmerkende voorwerpen".

Het communistische karakter van deze internationale tentoonstelling - annex congres - bleek mede uit de inzending van de Sowjet-Russische vrouwenorganisatie. Er waren overvloedige lofprijzingen op de Sowjet-Unie, de strijd van de Griekse partisaanengeneraal Markos etc.

De Humanité gewaagde van een manifestatie van de vredeswil door 80 miljoen vrouwen uit alle werelddelen.

Met de deelneming aan deze expositie heeft de Nederlandse Vrouwen Beweging haar communistische gezindheid opnieuw beklemtoond.

VIII. EENHEIDS VAK CENTRALE.

De critiek, welke de E.V.C.-voorzitter Berend BLOKZIJL en zijn organisatie ook van communistische kant niet bespaard bleef, weerspiegelt de onbestemde gevoelens, welke reeds geruime tijd in deze zogenaamd politiek onafhankelijke vakeentrale overheersen.

Sedert maanden is de E.V.C.-leiding doende het centralistische organisatie-systeem te vervangen door een samenhang van zelfstandiger georganiseerde bonden. De verschillende, thans nog als onderdeel der E.V.C. bekend staande bedrijfsgroepen krijgen andere aanduidingen. Het worden afzonderlijke bonden, waarvan de benaming niet naar de relatie met de E.V.C. zal verwijzen. Bij deze hervormingen zit blijkbaar niet uitsluitend de drang naar decentralisatie voor. Zoals bekend zal zijn is de Eenheids Vak Centrale er tot heden niet in geslaagd de Koninklijke Goedkeuring op haar statuten te verkrijgen. De verwachtingen in dit opzicht zijn thans op de nieuwe bonden gespitt. De E.V.C. in haar gewijzigde organisatievorm hoopt dan tevens op groter schaal in het georganiseerd overleg te worden opgenomen.

De verdwijning van het etiket-E.V.C. zou ook de aantrekkingskracht van de tot bonden omgedoopte bedrijfsgroepen op niet- en anders-georganiseerden kunnen vergroten.

De E.V.C. en de C.P.N. hebben kennelijk de hoop op een fusie met het Nederlands Verbond van Vakverenigingen nog niet laten varen. De E.V.C.-gedachte zou in het N.V.V. verbreed moeten worden en uiteindelijk moeten zegevieren. Het is echter moeilijk uit te maken, in hoeverre hier de wens de vader der (fusie-) gedachte is.

De arbeidsvrede werd ook in de afgelopen verslagperiode niet ernstig verstoord. Behoudens een omvangrijke doch kortstondige staking in het tram- en autobusbedrijf te 's-Gravenhage (H.T.M.) deden zich geen ernstige conflicten voor.

Een overgroot deel van de Haagse wagenvoerders en conducteurs ging eind Juli in wilde staking. Het eiste 15% loonsverhoging en protesteerde o.m. tegen belastingheffing op ontvangen fooien. Het conflict dreigde acuut reeds een week tevoren. Er heerste bij de stakers ontevredenheid over de h.i. slappe houding van hun vakbondsleiding. De staking had geen uitgesproken politiek cachet.

Inmiddels is wel gebleken, dat de C.P.N. voor het conflict intensieve en daadwerkelijke belangstelling toonde. Enige kopstukken der partij, o.w. Paul de GROOT, Piet METSCHER en Gerard GEELHOED bezochten een of meer openbare vergaderingen der stakers. De C.P.N.-raadsfractie zou Maandag 2 Augustus, bij monde van haar voorzitter G. van PRAAG, verlof vragen om in de gemeenteraad over dit arbeidsgeschil te interpellieren. In de loop van Woensdag 4 Augustus werd de staking opgeheven in afwachting van de uitvoering ener nadere overeenkomst betreffende 13% loonsverhoging.

Het gehele personeel der H.T.M. omvat circa 2300 man. Ongeveer 1400 behoren tot de buitendienst (wagenvoerders en conducteurs). Deze laatsten zijn nagenoeg alle georganiseerd, de meesten van hen in de bij het N.V.V. aangesloten Nederlandse Vereniging van Spoor- en Tramwegpersoneel. Het bestuur van deze organisatie schreef Dinsdag 3 Augustus in de grote zaal van de Haagse Dierentuin een door twee duizend personen bijgewoonde vergadering uit. De bondsbestuurder DE LATER deed daarin een beroep op de leden om zich wederom onder de leiding van het bestuur te stellen om het werk te hervatten. Hij beloofde o.m., dat rancune maatregelen tegen de stakers achterwege zouden blijven. Deze rede stuitte evenwel op groot verzet van de stakers, die hun misnoegen niet verheelden.

Nadat de voorzitter van het stakingscomité, L. TOUW, in feite hetzelfde verzoek in een luide toegejuichte toespraak tot de vergadering had gericht, bleek men echter bereid de volgende dag uit te rijden.

"Wat het Bondsbestuur (der Nederlandsche Vereniging van Spoor- en Tramwegpersoneel) in anderhalf jaar niet heeft kunnen bereiken", aldus de strekking van TOUW's rede, "hebben wij in

vier dagen afgedwongen". Hij noemde de geopperde voorstellen aanvaardbaar. De staking was, volgens hem, een volkomen overwinning geworden. Heftige aanvallen richtte hij daarna op het afdelingsbestuur der Ned. Vereniging, dat hij verweet ernstig in gebreke te zijn gebleven. Hij drong er op aan in een volgende vergadering een nieuw bestuur te kiezen en te zorgen, dat de stakingsleiders van thans er een plaats in zouden krijgen.

Afgewacht dient te worden of TOUW ten aanzien van de door hem voorgestelde bestuurswijziging even grote successen zal boeken als in zijn kwaliteit van stakingsleider. TOUW is namelijk lid van de bij het N.V.V. aangesloten Nederlandse Vereniging alsmede van de Communistische Partij. Zijn optreden in de Haagse staking is, naar het schijnt, op de eerste plaats van zakelijk en a-politiek karakter geweest. Dit verklaart ook zijn protest aan het adres van "De Waarheid", die het conflict bij de Haagse tram in de politieke sfeer bracht. TOUW en andere stakers toonden zich bijvoorbeeld verbolgen over de verspreiding van een "Waarheid-Bulletin" (d.d. 2-8-1948), waarin gevoelens van solidariteit waren geuit. Stakingsleider TOUW zeide te vrezen, dat het conflict daardoor in een niet-gewenste politieke sfeer zou geraken.

In hoeverre de C.P.N. van meet af aan met dezelfde TOUW binnenskamers overleg heeft gepleegd is slechts te gissen. Op zulk contact duidt de volgende aanwijzing:

In de avond van de eerste stakingsdag (31-7-1948) debatteerden bij de remise aan de Fruitweg in Den Haag circa 200 à 300 personen over de tramstaking. De communisten G. GEELHOED en W. van LOON bevonden zich onder hen. Zij begaven zich weldra met de daar aanwezige stakingsleider L. TOUW naar diens woning. Laatstgenoemde nam des Maandags daarop in het openbaar nog een afwijzende houding aan jegens de politieke inmenging van "De Waarheid" (getuige zijn protest tegen het desbetreffende Waarheid Bulletin).

Toch is, blijkbaar op hoger niveau, met zijn bezwaren door de partij geen rekening gehouden. "De Waarheid" van Woensdag 4 Augustus heeft immers de Haagse tramstaking voor de C.P.N. opgeëist en voorgesteld als een bij uitstek communistisch succes. In forse opmaak bracht het dagblad der partij een uitbundig verslag over het einde der staking, geïllustreerd met een grote foto van "L. TOUW, lid der C.P.N., de aanvoerder van de dappere Haagse trammannen". De stakingsleider TOUW, die zich aanvankelijk afkerig betoonde van enige politieke inmenging, moest zich kennelijk schikken naar een daarvan afwijkend inzicht der C.P.N.-leiding. De partij heeft het achteraf nuttig geoordeeld TOUW vóór alles te etaleren als communistisch voorvechter in dienst van de arbeidersklasse.

Eventuele tactische voordelen voor de partij zijn daaraan opgeofferd. De C.P.N. heeft na haar verkiezingsnederlaag op korte termijn behoefte aan openbare successen. De stakingsleider TOUW moest diens gevolg vooral als politieke figuur paraderen, wat in de huidige politieke constellatie ook grote nadelen kan opleveren. Vele tegenstanders van de C.P.N. zullen zich nog wel eens bedenken voordat zij een communist in de leiding van hun vakorganisatie zullen opnemen. De reorganisatie van het Haagse afdelingsbestuur der Nederlandse Vereniging, waarop TOUW heeft aangedrongen, kan thans anders verlopen, dan de stakingsleider zich had voorgesteld.

TOUW geniet, naar gebleken is, in brede kring der stakers vertrouwen. Hij had er, ook als communist, alle belang bij dit vertrouwen te verstevigen en niet door politieke demonstraties onnodig te doen ondermijnen. Dit verklaarde zijn uitval aan het adres van de redactie van het Waarheid-Bulletin. Hij kon, gesteund door de grieven van vele leden tegen het bondsbestuur der Ned. Vereniging van Spoor- en Tramwegpersoneel, als stakingsleider aandringen op het verkiezen van een nieuw afdelingsbestuur. Men verwijt het huidige afdelingsbestuur, dat het niet bereid was tegen het bondsbestuur stelling te nemen. "Het Parool" constateerde, dat de leden zich in de steek gelaten voelden door hun bestuursleden en thans door het aanvankelijk succes van hun wilde staking zijn gesterkt. Het blad raakte de politieke kern van deze zaak, toen het betwijfelde of zij bereid zullen zijn, wanneer de gemoederen wat tot kalmte zijn gekomen, TOUW o.s. in het bestuur op te nemen. Het vestigde in dit verband eveneens de aandacht op het lidmaatschap van TOUW, zowel van de Nederlandse Vereniging als van de C.P.N.

"Dit geeft op zichzelf niemand het recht de wilde staking een communistische rel te noemen", aldus het Parool. Het Amsterdamse blad stelde vast, dat de stakers niet door communisten zijn opgezweept, maar vrijwel eensgezind tot hun daad zijn gekomen, "uit wanhoop over de trage gang van zaken en de ergerlijk lage lonen". Overigens, aldus het Parool, bestond de stakingsleiding slechts ten dele uit communisten; er waren ook socialisten en confessionelen onder. Bovendien zou Touw het spel "fatsoenlijk gespeeld" hebben. Hij was de man geweest "die een einde heeft gemaakt aan de poging tot immenging van de C.P.N. en het dagblad "De Waarheid". Dit geschiedde volgens het blad niet alleen uit tactische overwegingen, maar ook omdat dit een technisch geschil was en geen politiek.

Dezerzijds dient echter te worden overwogen, dat het in de communistische tactiek zou hebben gepast bepaalde personen (in casu TOUW) als niet uitgesproken politieke figuren verder te doen optreden. Het noodzakelijk geachte inniger contact met de vakbeweging (zie de Open Brief van het P.B. der C.P.N.) zou juist door zulke lieden kunnen worden gelegd. Het verslag in "Het Parool" over de voorlopige opheffing van de Haagse H.T.M.-staking wijdde trouwens aandacht aan de communistische penetratie-tactiek, zonder deze met name te noemen, in de navolgende passage: "Hoe boos men echter op het bestuur is, hoe populair TOUW ook is geworden, bij een eventuele nieuwe verkiezing zal stellig de strijd ontbranden tussen degenen, die onder geen voorwaarde communisten in het bestuur willen hebben en hen, die daartoe door het succes van het stakings-comité wel bereid zouden zijn".

De publicaties in "De Waarheid", hiervoren vermeld, hebben echter aangetoond, dat Paul de GROOT en zijn mede-bestuurders hier het tastbare succes op korte termijn hebben verkozen boven een tactiek van voorzichtig manoeuvreren en afwachten. Het ware echter voorbarig uit dit ene voorval te concluderen, dat de C.P.N. op de lange baan haar tactiek van voorzichtig manoeuvreren zou willen loslaten.

IX. INDONESIË.

In het vorige Maandoverzicht is melding gemaakt van de geruchten over een hernieuwde politieke actie in Indië en van een verklaring, welke dienaangaande door de vereniging "Nederland-Indonesië" was uitgegeven (blz.24). In het Juli-nummer van "Indonesië-Bulletin", orgaan der vereniging, is deze verklaring in extenso afgedrukt en is daaraan een beschouwing verbonden.

De kern der verklaring ligt in de navolgende alinea's:
"Het schijnt, dat de Nederlands-Indische regering steeds meer een uitsluitend vertrouwen stelt in haar militair en economisch overwicht over de Republiek. Er zijn ernstige aanwijzingen, dat een hernieuwd militair optreden van Nederlandse zijde op zeer korte termijn weer tot de reële mogelijkheden behoort.
"De misleidende Nederlandse propaganda, die, gebruikmakende van veler angst voor het communisme, de Republiek opnieuw afschildert als een broeinest van oproerlingen, nu niet meer van Japans-fascistisch, maar van Russisch communistisch maaksel, spreekt in dit verband duidelijke taal.
"Gezien de noodlottige ontwikkeling, thans een jaar geleden, meent het Landelijk Bestuur van de vereniging "Nederland-Indonesië" daarom, eer het wederom te laat is, opnieuw met de meeste ernst te moeten waarschuwen tegen een wederopvatten van de "militaire actie in Indonesië".

Na de verklaring, waarvan de communisten aanstonds gebruik gemaakt hebben voor een verkiezingsmanoeuvre, is het Landelijk Bestuur der vereniging in genoemd "Indonesië-Bulletin" gekomen met een aanvullende uiteenzetting, omdat het vermoedelijk achteraf begrepen heeft wel wat te hard van stapel gelopen te zijn en dat de samenwerking der vereniging met de C.P.N. door de verklaring en het gebruik maken daarvan door deze partij wat te duidelijk is geworden. "Het spreekt vanzelf, dat deze verklaring" - aldus de nadere uiteenzetting - "generlei verband houdt met de verkiezingsstrijd en evenmin iets uitstaande heeft met de mededeling in "De Waarheid" over een geheime bespreking in de Partijraad van de K.V.P., maar uitsluitend gebaseerd is op onze schatting van de algemene toestand in Indonesië".

En dan is deze schatting van het Landelijk Bestuur uitsluitend gebaseerd op aanwijzingen, naar het zelf verklaart, aanwijzingen zoals een persinterview, een uitsluiting uit een verkiezingsredevoering en "berichten uit Indonesië" (lees: berichten uit de Republiek). Verder is als een soort verontschuldiging voor de schatting aangevoerd, dat de officiële voorlichting ten eenmale onvoldoende is en dat de belangrijkste zaken zich achter de schermen afspelen.

Het is bekend, dat de vereniging "Nederland-Indonesië" het steeds en onder alle omstandigheden opneemt voor de Republiek Indonesia. Dit is uiteraard haar goed recht, doch bij haar propaganda is de communistische invloed duidelijk waarneembaar. De vereniging maakt het echter toch niet zo bont als de C.P.N. en het dagblad "De Waarheid" in hun propaganda-methoden. Hiervan is weer een staaltje geleverd in het blad van 13 Juli onder het hoofd "Provocatie te Batavia", in verband met de huiszoeking daar ter plaatse bij terroristen, waarbij schrie-

turen zijn aangetroffen, waaruit gebleken is dat tussen de terroristen en de Republiek Indonesia verbinding bestaat. Er heeft echter volgens het blad niet aan getwijfeld te worden, dat de inbeslaggenomen geschriften tevoren ter plaatse bezorgd zijn, teneinde de Regering van Djocja te kunnen compromiteren.

De "Perhimpoeaan Indonesia" te Amsterdam moet, aldus het orgaan "Warta Indonesia", vergroot en versterkt worden. Het is verder de plicht der Indonesiërs om samen te strijden met die organisaties, die progressief en consequent anti-imperialistisch zijn. Deze verklaring als reactie op de jongste verkiezingsuitslagen.

In Juni heeft een groep Indonesiërs onder leiding van de "Perhimpoeaan Indonesia" een bezoek aan Parijs gebracht op uitnodiging van "Internationale Democratische Federatie van Vrouwen" - aldus een correspondent van "De Waarheid" -. De Indonesiërs waren ook de gasten van de gemeente Saint-Denis, één der grootste voorsteden van Parijs. Er zijn Indonesische dansen en muziek ten beste gegeven. Een der uitvoeringen is bijgewoond door leden van de Ambassade der Sovjet-Unie te Parijs.

5 Augustus 1948.

X. OVERZICHT DER STAKINGEN IN JULI 1948.
Zie bladzijde 29.

OVERZICHT DER STAKINGEN IN JULI 1948.

- 29 -

Bedrijf.	Aanleiding.	Inmenging Vakbonden.	Resultaat.	V O L G E N D E
Braadfabr. A. Hiemstra Groningen.	Prot. loonsverl. 2 jeugdige arb. op CAO- loon, wegens wanpres- tatie.	EVC steunt.	Uitbet. stak. verlet geweigerd; actie voort- gezet; later werk herv. raddraaiers ontsl.	
Metaalfabr. NV. Bronswerk Amersfoort.	Uitbet. winstverdeling 1947, fabr. kern stelde ultimatum voor bespr.	Unie bemidd. Fabr. kern- EVC stooft.	Werk normaal hervat, zonder uitbetaling stakingsverlet.	
Bouwvakarb. NV. Dura Rotterdam.	Prot. tegen niet uit- betaling 2% vacan- tietoelag.	EVC en OVB bemiddeling afgewezen.	Werk normaal onder zelfde voorwaarden hervat.	
Bouwvakarb. My. Havenher- stel R'dam.	Idem.	Idem.	Idem.	
Mijnwerkers Or. Nass. II Schaesberg.	Prot. tegen invoering nieuw pijleraccord.	Unie bemidd. ABWM steunt.	Werk geleidelijk nor- maal hervat; Unie be- spreekt zaak opnieuw.	
Instr. fabr. NV. Waldorp Den Haag.	Prot. tegen voorgeno- men loonsverl. door toepass. CAO.	Unie bemidd.	Unie vroeg bespreking aan, waarna arbeiders het werk hervatten.	
Wouthandel NV. P. Stoffel Deventer	Onenigheid over uit- bet. van prestatie- toelag.	EVC steun- de.	Werk normaal hervat.	
Bouwvakarb. NV. Dura De Ede.	Prot. tegen optreden nieuwe uitvoerder en nieuwe werkmethode.	EVC bemidd.	Werk normaal hervat, verlet uitbetaald, uitvoerder gehandh.	
Text. fabr. Fa. Jordaan & Zn. Haaks- bergen.	Onenigheid over uit- betaling vacantie- geld.	---	Op aandringen fabr. kern werk normaal hervat.	
Burgerarb. Kromhoutkaz. Utrecht.	Geringe actie tegen uitblijven van loons- verbetering.	---	Werk normaal hervat.	
Personeel H.T.M. Den Haag.	Actie voor loonsverh., gericht tegen de Uniebonden.	Unie tegen; CPN-EVC sto- ken en steu- nen.	Na bekend worden van door Unie gestelde nieuwe loonregeling, werk normaal hervat.	11

